SACRA

NATALITIA

SEREN. DUCIS SAXON. GOTH. ALTENB.

AEMILII LEOPOLDI AUGUSTI

IN

ILL. GYMNASIO FRIDERICIANO ALTENB.

A. D. IX. CAL. DECEMBR. POST HORAM IX MATUT.

PIE CELEBRANDA

INDICIT

AUGUSTUS MATTHIAE

D. PHIL. SEREN. DUCI GOTH. A CONSILIIS ECCLES. ET SCHOL. DIRECTOR GYMN.

Spicilegium obſervationum de anacoluthis in Cicerone.

ALTENBURGI,

E TYPOGRAPHIA AULICA.

1810

Instat dies, quem cum civibus, tum sibi faustissimum, pie celebrare consuevit Gymnasium Fridericianum, natalis Principis Serenissimi atque Indulgentissimi, Augusti. Hunc cras celebraturi Vos, Amplissimi urbis reique publicae Proceres, Gymnasii Curatores atque Inspectores Gravissimi, et reliqui literarum fautores ac patroni, ut frequentes adsitis, et orationes a quatuor adolescentibus habendas, qua soletis humanitate, audire velitis, observantissime rogamus. Verba autem facient

Fridericus Guilielmus Braut, Ronneburgensis, qui de utilitate e lectione tragicorum Graecorum capienda aget *oratione Latina;*

Ernestus Henricus Augustus de Kropf, Berolinensis, qui genus humanum ad meliora et ad altiorem perfectionis gradum semper progredi ostendere conabitur *oratione Germanica;*

Johannes Carolus Gottlob Findeisen, Kahlensis, Principis, scholarum tutoris, benignitatem celebraturus *carmine elegiaco Latino.*

Augustus Lebrecht Back, Corbussensis, veteris Graeciae laudes praedicaturus *carmine Germanico.*

Ne vero hic libellus argumento ad literas, quae ab humanitate appellantur, pertinente destitutus sit, quaestionem de anacoluthis, quam superiori anno inchoavimus magis, quam profligavimus, denuo in manus sumamus, et quae ex illo tempore occurrerunt nobis eodem spectantia adjiciamus. Ibi *anacoluthorum* primum genus hoc posui, quum e duobus membris alterum priori oppositum supprimeretur, secundum, quod e continuata parenthesi oriretur. De loco Brut. 31, 121. *Jovem, sicut ajunt philosophi, si Graece loqueretur, sic loqui*, essetne ille ad hunc modum explicandus et defendendus, dubitare me dicebam p. 7, dum constructionis accusativi cum infinitante parenthesin inchoatae exemplum afferretur. Tale quidem exem-

plum ex Aeſchyli Perſ. 563. *τυτθά γ' ἐκφυγεῖν ἄνακτ' αὐτόν, ὡς ἀκούομεν* pro *ἐξέφυγεν ἄναξ αὐτός, ὡς ἀκ.* protulit Erfurdtius ad Soph. Antig. 736 ed. min. Sed haec conſtructio et apud Graecos ipſos rariſſima eſt, nec Ciceronem ea uſum eſſe affirmare auſim, niſi eam in alio etiam loco deprehenderim. Conſtructio autem e ſententia interpoſita nexa eſt etiam Brut. 59, 214. *quamquam id quidem fuit etiam in aliis, et magnis quidem oratoribus, quos parum his inſtructos artibus vidimus, ut Sulpicium, ut Antonium*, pro *ut Sulpicio, — Antonio.* Phil. IV, 4, 9. *Quis igitur illum conſulem, niſi latrones putant?* pro *Quis — putat.* Sic nonnumquam genus participii vel adjectivi ad nomen proxime praecedens, non ad id, quo oportebat, refertur, ut Brut. 75, 262. *omni ornatu orationis tanquam veſte detracta*, pro *ornatu-detracto*, quod ita ferri non poſſe putabat Erneſti, ut, ne monito quidem lectore, *detracto* ederet. Nihil tamen eum offendit locus de Off. I, 23, 80. *Bellum autem ita ſuscipiatur, ut nihil aliud, niſi pax, quaeſita videatur*, nec alius pro l. Manil. 5. in. *Corinthum patres veſtri, totius Graeciae lumen, exſtinctum eſſe voluerunt* pro *exſtinctam.* Vid. Jo. Mich. Heuſingeri ſpicilegium emendationum et obſervationum ad Corn. Nepotis vitas XVIII priores (Iſen. 1744. 4) ad Themiſt. c. 5. Similis *ἀντίπτωσις* eſt, quando caſus ſubſtantivi non ad illud verbum vel nomen, quo proprie pertinet, ſed ad ſententiam intermediam a pronom. relativo pendentem relatus eſt. Leg. I, 17, 48. *animis omnes tenduntur inſidiae vel ab iis, quos modo enumeravi, qui teneros et rudes quum acceperunt, inficiunt et flectunt, ut volunt, vel ab ea, quae penitus in omni ſenſu implicata inſidet, imitatrix boni voluptas* pro *ab ea imitatrice boni voluptate.* Vid. Goerenz ad Leg. III, 5, 12.

Atque haud ſcio, an eodem modo explicandus ſit locus Off. I, 9, 28, in quo quantum deſudarint interpretes, videre licet in Heuſingerorum notis p. 71 ſq. o. p. *Nam alterum juſtitiae genus aſſequuntur, in inferenda ne cui noceant injuria, in alterum incidunt; discendi enim ſtudio impediti, quos tueri debent,* *) *deſe-*

*) Pro *debent* Guelph. ſec. *debeant*, quod minime ſpernendum. Sic initio cap. *ſuis ſtudiis occupationibusque ſic impediuntur, ut eos, quos tutari* debeant, *deſertos eſſe patiantur.* At ibi Heuſing. cum Gesnero malit *debebant.* Vix opus. Nonnumquam enim Conjunctivi poſt *qui* haec vis eſt, parum adhuc obſervata, ut oppoſitionem quandam ad praecedentia ſignificet, ubi nos *der doch.* Or. I, 18, 82. *Ego, qui ſero ac leviter Graecas literas* attigiſſem, tamen *complures ibi ſum dies commoratus.* cf. ib. 32, 145. Divin. in Caec. 13. in. *Ego, qui in foro judiciisque ita* verſer, *ut ejusdem aetatis aut nemo aut pauci plures cauſas defenderint, — tamen non ſolum commoveor animo.* Off. III, 33, 10 *nam qui poteſt temperantiam laudare is, qui po-*

runt. Ibi *in alterum incidunt* non poteſt eſſe in alterum juſtitiae genus, ſed injuſtitiae, quamvis antea de juſtitia tantum ſermo fuerit. Nimirum quum alterum juſtitiae genus memoraſſet, *in inferenda ne cui noceas injuria,* ſimul oppoſitam injuſtitiam cogitat, quae in inferenda injuria poſita eſt. (v. 7, 23) et ad hanc ſequentia retulit, *in alterum* injuſtitiae genus *incidunt.* Quod Erneſti in cl. et Heuſing. not. p. *incidunt* explicant *violant,* vix crediderim, hunc ſenſum unquam in verbo *incidere* ineſſe; in eorum certe locorum, quos uterque affert, nullo habet. Sed ut ibi pro eo, quod dictum erat, contrarium ejus mente et cogitatione ſubſtituitur, ad idque conſtructio ſequentium refertur, ſic in his: Fin. II, 21, 68. *alteri negant, quidquam eſſe bonum, niſi quod honeſtum ſit; alteri plurimum ſe et longe longeque plurimum tribuere honeſtati,* non *negant,* ſed *ajunt, dicunt;* quod e Graeco fonte ductum illuſtravit Heind. ad Plat. Gorg. §. 29. et alii, quos laudavi ad Gramm. gr. maj. p. 767 not. r.

Ad tertium caput, quo repetitiones eorum, quae jam dicta eſſent, retuli, haec etiam loca pertinent: Phil. II, 42. extr. *Signa, tabulas, quas populo Caeſar una cum hortis legavit,* eas *hic partim in hortos Pompeji deportavit* etc. Tusc. Qu. III, 29, 71. *Itaque Oileus ille apud Sophoclem, qui Telamonem antea de Ajacis morte conſolatus eſſet, is, quum audiſſet de ſua, fractus eſt.* Cf. N. D. I, 22, 61. II, 49, 125. Verr. III, 58, 134. IV, 30. in. Phil.

nat *ſummum bonum in voluptate?* et ſic ſexcentis locis, ubi in τῷ *qui* ineſt ſenſus τοῦ quamvis, etſi pro relativo *quamvis* poni non poſſit. Male igitur Erneſti ad Verr. IV, 2, 3. *nam ipſa Meſſana, quae ſitu, moenibus portuque ornata ſit, ab his rebus, quibus iſte delectatur, ſane vacua atque nuda eſt,* annotavit: Hoc rectum eſſe non poteſt: nempe *quae* eſt vitioſum, legendumque *quum* aut *quamvis.* Quaſi vero et hujus et alterius particulae vis non in pron. *qui* inſit! Nam aliis locis *qui* cum Conj. cauſam indicat, ita tamen ut *quum* pro eo ponere non poſſis: Or. I, 4, 14. *Ac primo quidem totius rationis ignari, qui neque exercitationis ullam viam, neque aliquod praeceptum artis eſſe* arbitrarentur, *tantum, quantum ingenio et cogitatione poterant, conſequebantur.* Off. I, 2, 6. *nulla officii praecepta tradi poſſunt, niſi aut ab iis, qui ſolam, aut ab his, qui maxime honeſtatem propter ſe* dicant *expetendam.* Ad locum de Or. I, 58, 175. *quod tandem os eſt illius patroni, qui ad eas cauſas ſine ulla ſcientia juris* audet *accedere,* Erneſti, An *qui audeat?* inquit: *ſenſus meus latinitatis hoc deſiderat.* Quem ſenſum utinam in animo explicaſſet et ad certam rationem revocaſſet! tunc non temere mutaſſet locum pro Rosc. Am. I, 4. *a me autem ii contenderunt, qui apud me et amicitia et beneficiis et dignitate plurimum poſſunt, quorum ego neque benivolentiam erga me ignorare, nec auctoritatem aſpernari, nec voluntatem negligere* debeam. ubi priora *qui - poſſunt* deſcriptionem tantum continent eorum hominum, ultima, *quorum - debeam* cauſam indicant, cur defenſionem Roscii recipiendam putaverit.

II, 39, 101. de opt. gen. or. 6. Sic *is*, *ille*, *hic* poſt parentheſin denuo infertur, quamvis *hic* vel aliud pron. ejus generis praeceſſerat. Inv. I, 31, 52. *factum eſt*, *ut etiam* illud, *quod dubium videbatur*, *ſi quis ſeparatim quaereret*, id *pro certo propter rationem rogandi concederetur.* Cluent. 6, 17. *non eſſem ad ullam cauſam idoneus*, *ſi* hoc, *quod in communibus hominum ſenſibus atque in ipſa natura poſitum atque infixum eſt*, id *ego non viderem.* Cf. Verr. IV, 58, 130. Phil. III, 7, 3. *Faciundum eſt igitur nobis*, *P. C. ut* ea, *quae ſua ſponte clariſſimus adolescens atque omnium praeſtantiſſimus geſſit et gerit*, haec *auctoritate veſtra comprobentur.* Or. I, 37, 169. *quam* eum, *qui hanc perſonam ſusceperit*, *ut-excitet*, hunc *in minimis tenuiſſimisque rebus ita labi* etc. Itaque temere, ut multa alia, ſic locum de orat. I, 23, 109. mutavit Schützius: *Sin autem* ea, *quae obſervata ſunt in uſu ac tractatione dicendi*, haec *ab hominibus callidis* etc. delendo *ea*, nec minus temere ib. 20, 91 in quibus *etiam*, *ſive ille irridens*, *ſive quod ita putaret atque ita audiſſet*, *me* in illo numero - *proferebat*, voces *in illo numero* delevit. Sic poſt *quod* ſequitur *id.* Rabir. Perd. 3, 10. Quod *utinam*, *Quirites*, *ego* id *aut primus aut ſolus ex hac republica ſuſtuliſſem!* Diverſum eſt, ſed ſimile tamen, quod de Leg. III, 2, 5. legitur: *qui*, *ut illi coeleſtibus*, *ſic hi adverſentur magiſtratibus.* Sed ex eodem genere eſt hoc, quod poſt *qui*, *quae*, *quod*, ad praecedentia ſpectans, nomen ipſum, quo *qui* ſpectabat, additur: Or. 62, 210. *Id nos fortaſſe non perfecimus*, *conati quidem ſaepiſſime ſumus: quod* (n. nos conatos eſſe) *plurimis locis perorationes noſtrae*, *voluiſſe nos atque animo contendiſſe*, *declarant:* Cf. Fin. III, 2, 8. Leg. III, 9, 21. Off. II, 8. Nat. D. II, 9, 24. quae loca attuli ad Fin. I, 20, 67. (Misc. phil. II, 1, p. 109. 3, p. 85.) tum Or. 16, 52. Verr. II, 1, 26, 67. 2, 3, 6. 40, 99. Off. III, 31, 7. Similiter ad Div. V, 13. in. *illum fructum ex iis literis vel maximum cepi*, *quod te praeclare res humanas contemnentem*, *et optime contra fortunam paratum armatumque cognovi: quam quidem laudem ſapientiae ſtatuo eſſe maximam*, *non aliunde pendere* etc. Cf. pro Cluent. 35. in. Atque hoc modo jam olim oſtendi explicandum et defendendum videri locum de Or. I, 12, 53. *Quis enim neſcit*, *maximam vim exiſtere oratoris in hominum mentibus vel ad iram aut ad odium aut dolorem incitandis*, *vel ab hisce iisdem permotionibus ad lenitatem miſericordiamque revocandis? quae* (n. mentes vel incitare vel revocare) *niſi qui naturas hominum - penitus perſpexerit*, *dicendo*, *quod volet*, *perficere non poterit.* Nam dicendo, quod voles, perficere, ad ſenſum idem eſt, quod animos

quocunque modo commovere. Nec magis mutatione eget locus ib. 17, 75. *Haec* (n. quae oratori propria tradidisti) *cum ego praetor Rhodum venissem, et cum summo illo doctore istius disciplinae Apollonio ea, quae a Panaetio acceperam, contulissem, irrisit ille quidem, ut solebat,* philosophiam. ubi voc. *philosophiam* sensum repetit pron. *Haec:* nam quae oratori propria tradiderat Crassus, ipsa erat philosophia. Simile est, quod de Or. I, 37, 169. legitur: *Quid ergo* hoc *fieri turpius aut dici potest, quam eum, qui hanc personam susceperit - - labi,* ubi *hoc,* quod ad praecedentia spectat, explicatur tota ῥήσει, *quam eum - labi;* de quo pleonasmo egi ad Fin. I, 6, 19. (Misc. philol. II, 1, p. 99. 3, p. 85.) Cf. Gramm. gr. maj. §. 450. min. §. 468. d.

Sed illa jam ad id anacoluthorum genus pertinent, in quo forma orationis, ante parenthesin instituta, commutatur. Hujus generis nunc alia quaedam adjiciam. Tusc. Qu. V, 29, 82. sic vulgo legebatur: *Melius equidem afferre nihil possum: sed a te impetrarim libenter, ut, nisi molestum sit, quoniam te nulla vincula impediunt ullius certae disciplinae, libasque ex omnibus, quodcunque te maxime specie veritatis movet, quod paulo ante Peripateticos veteremque Academiam hortari videbare, ut sine retractatione libere dicere auderent, sapientes esse semper beatissimos, id velim audire, quemadmodum his putes consentaneum esse id dicere.* Davisius eumque secutus Ernesti *ut* ante *nisi molestum sit,* e Codicum nonnullorum auctoritate deleverunt, tanquam inutile et quo oratio nimis intricata fiat. At unde librarios id assumsisse dixeris? Delevisse illos, quod ad nullum verbum referre possent, nihil mirum. Tum verba: *impetrarim libenter* usque ad *beatissimos* parenthesi inclusit Ern. ut verba *a te id velim audire* cohaererent: quam orationis formam vix quisquam pro Ciceroniana agnoverit. Quum enim verba: *a te impetrarim libenter* et *a te velim audire* sensu nihil inter se differant, fit, ut in parentheseos initio dicatur, quod denuo inculcetur post parenthesin. Imo Cicero orationem sic instituit, ac si dicturus esset: sed a te impetrarim libenter, ut, nisi molestum sit, nobis demonstres, quemadmodum Peripateticis veterique Academiae putes consentaneum esse dicere, sapientes esse semper beatissimos. Ultima praeposuit, ut nobis demonstres, *quod paulo ante Peripateticos veteremque Academiam hortari videbare, ut - beatissimos, id* (n. hoc ipsum *sapientes esse semper beatissimos*) *velim audire* etc. Ita multis interjectis constructionem immutat et, quod fieri solet, sensum verborum *a te impetrarim libenter* repetit verbis *velim audire.* Similiter *ut* verbo, quo referatur, destitutum est Off. III, 10, 45. quem locum in superiori prolusione p. 9 adscripsi, et similis orationis

forma eſt Or. I, 29, 133. vid. ib. p. 6. Sic Or. I, 24, 111. *moderabor ipſe, ne, ut quidam magiſter atque artifex, ſed quaſi unus e togatorum numero atque ex forenſi uſu homo mediocris neque omnino rudis, videar, non ipſe aliquid a me promiſiſſe, ſed fortuito in ſermonem veſtrum incidiſſe;* ita pergit, ac ſi dixiſſet, *moderabor ipſe,* ut *videar,* non *ipſe* etc. nam *ne non* ſenſum contrarium ei, qui requiritur, efficit. Off. I, 7, 23. *Fundamentum autem juſtitiae eſt fides, id eſt, dictorum conventorumque conſtantia et veritas: ex quo, quamquam hoc videbitur fortaſſe cuipiam durius, tamen audeamus imitari Stoicos, credamusque, quia fiat, quod dictum eſt, appellatam fidem.* ubi nihil, quod operae pretium eſſet, attulit Heuſingerus p. 60, o. Dicere autem inſtituerat Cicero: *ex quo, quia fit, quod dictum eſt, appellata eſt fides.* Ib. 5, 15. *Quae quatuor quamquam inter ſe colligata atque implicata ſunt, tamen ex ſingulis certa officiorum genera naſcuntur: velut* ex ea parte, *quae prima deſcripta eſt, - - ineſt indagatio atque inventio veri.* Miror Heuſingerum, qui conſtructionem *ex ea parte ineſt* comparet cum locutionibus, *ex hac parte, aliqua ex parte,* quae diverſiſſima ſunt, nec viderit, continuatam eſſe a Cicerone conſtructionem praecedentis ſententiae: velut *ex ea parte* naſcitur, poſt enuntiationes autem interpoſitas immutatam, quaſi praeceſſiſſet *in ea parte ineſt.*

Nonnumquam etiam e duobus membris, quae ad unum idemque caput referri debebant, alterum ſententiam non aliunde pendentem conſtituit. Frequentiſſima ſunt talia, ut Or. I, 27, 125 *has cauſas inveniebam duas, unam, quod intelligerent* etc. Jam ſequi debebat, *alteram, quod ceterarum homines artium - putantur:* ſed pro eo eſt: *Altera eſt, haec, de qua queri ſaepe ſoleo* etc. Cf. Off. I, 20. in. Non minus frequens, ſed ſaepe obliterata, variatio ſtructurae haec eſt de Or. III, 31, 123. *dummodo illa ad hanc civilem ſcientiam, quo pertinent et quam intuentur, transferamus, neque, ut ante dixi, omnem teramus in his diſcendis rebus aetatem; ſed, quum fontes viderimus - - ex iis tantum, quantum res petet, hauriemus* pro *hauriamus,* quod ipſum Erneſti edidit, in talibus ſine libris oportere corrigere jactans, veriſſimae tamen ipſe ſuae obſervationis inmemor ad II, 72, not. 46. Monuit de hoc nonnulla Heuſingerus ad Off. p. 26. b. qui tamen obſervationis ſuae meminiſſe debebat etiam Off. I, 5, 6. et eum locum ſic diſtinguere: *ut et ſocietas hominum conjunctioque ſervetur, et animi excellentia magnitudoque - - eluceat; ordo autem et conſtantia et moderatio verſantur in eo genere* etc. Sic pro Participio ponitur verbum finitum Off. I, 2. *Sequemur igitur hoc quidem tempore et hac in*

quaestione potissimum Stoicos, non ut interpretes, sed e fontibus eorum judicio arbitratuque nostro, quantum quoque modò videbitur, hauriemus. Ubi recte Ern. animadvertit dictum oportuisse, *non ut interpretes, sed - haurientes,* minus recte idem ita legendum existimat. Quod Heusing. dicit, *Durum mihi videtur Sequemur - haurientes* nihili est.

Nonnumquam etiam duae constructiones conjunctae reperiuntur; quod anacoluthorum vel variatae structurae genus apud Graecos latissime patet. Nam hoc, *Illuc quidem adduci vix possum, ut ea, quae senserit ille, tibi non vera videantur* Fin. I, 5, 13. et illud, *ut jam videar adduci, hanc quoque, quae te procreavit, esse patriam tuam,* Leg. II, 3. mixta sunt e duabus constructionibus, quarum altera post *adduci,* altera post *existimare* legitima est. Vid. Goer. ad Leg. l. c. Sic de prov. cons. 16, 39. *nam ut C. Julius, - - per quem ordinem ipse amplissimam sit gloriam consecutus, ei ne libertatem quidem relinquat, adduci ad suspicandum nullo modo possum,* ubi *ut relinquat* pendet ab *adduci non possum,* quamquam ad verbum *suspicandum* referri oportebat, *C. Julium non relicturum esse.* Ut in his constructio pendet ex verbo quod in mente tantum habebat scriptor, sic Or. I, 19, 86. *quaerebat, cur de prooemiis et de epilogis et de hujusmodi nugis referti essent eorum libri,* Cicero cogitabat, *cur* praeceptis *de prooemiis referti essent eorum l.* et ib. 23, 108. *Nam si ars ita definitur, ut paulo ante exposuit Antonius, ex rebus penitus perspectis planeque cognitis,* in animo habebat, *constare eam* seu *effici ex rebus.* ut male ibi Schützius illud *ex* suo arbitrio expunxisse videatur. Magis etiam notanda est duarum constructionum confusio Or. I, 32, 146. *Verum ego hanc vim intelligo esse in praeceptis omnibus, non ut ea secuti oratores eloquentiae laudem sint adepti, sed, quae sua sponte homines eloquentes facerent, ea quosdam observasse atque digessisse,* quod brevius dictum est pro: hanc vim intelligo esse in praeceptis omnibus, non ut ea secuti eloquentiae laudem adipiscamur; intelligo enim non ea secutos oratores eloquentiae laudem esse adeptos, sed - observasse atque digessisse.

Altenburgi, a. d. X. Cal. Dec. 1810.
